

CUMHURİYETE DAİR

Bu gün Türkiye'de Cumhuriyet yönetiminin resmen kuruluşunun 97. yıl dönümü kutlanmaktadır. Resmi kutlamalar ve devlet büyüklerinin alışılmış söz ve konuşmalarının yanında, devlet erkini elinde bulunduranların Covit 19 bahanesiyle, halk için, kutlamaların genel yasağa dönüştürülmesinin amaçlandığı görülmektedir.

Öncelikle tarihi olan şu gerçeği hatırlatmak istiyorum: Modern cumhuriyetler mutlak ya da meşru monarşilere, hanedan rejimlerine, sömürge imparatorluklarına karşı savaşarak, güç ve ihtilallerle kuruldu. Tarihte hiçbir "monark" ya da "hanedan" ın iktidarı kendi iradesiyle ve özgür seçimlerle halka bıraktığı görülmemiştir.

Başka bir gerçekse cumhuriyet rejimleri özünde demokratik ilkeler içerse de, ilk dönemlerde hep otoriter yönetimler olarak ikametlerini sürdürmüşlerdir. Bunun için de cumhuriyet yönetimlerinin ilk dönemlerinde demokrasi kavgası açık ve sert, bazen de kapalı olarak sürdürülmüştür.

Türkiye'de de Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında bu gerçeklerden farklı bir süreç yaşanmamıştır.

Saltanatın kaldırıldığı günün (1 Kasım 1922) erken saatlerinde Meclis'te toplanan komisyon üyeleri arasında yer alan hacılar, hocalar ve mollalar şeriat tartışmalarını uzatınca Mustafa Kemal bu komisyona hitaben: "Efendiler! Hâkimiyet ve saltanat hiç kimseye, ilim icabıdır diye, müzakere ile münakaşa ile verilmez; kudretle ve zorla alınır. Nitekim Türk milleti hâkimiyet ve saltanatı, isyan ederek eline bilfiil almıştır". diyerek bir ihtilal gerçeğini hatırlattığı gibi; hedeflenen cumhuriyetin egemenlik kaynağını da dile getirmekteydi.

Türkiye'de, Cumhuriyetin ilk yıllarında her ihtilalin sonunda olduğu gibi otoriter bir yapı oluşturulmuş olsa da, hedef, çok partili demokratik rejimdi. Bu hedefe çeyrek yüzyıl gibi toplumların hayatında kısa sayılabilecek bir sürede ulaşıldı.

Ancak 1946 yılında kurulan ve 'çok partili rejim' denilen şey şeklen demokrasiydi. Çünkü sınıflı toplumlarda yani burjuvazinin bir kesiminin ya da kesimlerinin iktidarda olduğu ülkelerde, halk hareketleri ve istekleri doğrultusunda kurulmamış demokrasiler ancak göstermelik demokrasilerdir. Türkiye'de de böyle oldu: 1950'de, finans kapitalin temsilcisi olan bankacı Celal Bayar ile toprak ağalarının temsilcisi ve kendisi de bir toprak ağası olan Adnan Menderes'in oluşturduğu ittifakın, popülist söylemlerle kazandıkları seçim göstermelik demokrasinin temellerinin atılmasının başlangıcı oldu. Böylece bir "banker-yunker" ittifakının iktidarı ele geçirmesiyle yeni siyasal rejimin geleceği de de belirlenmeye başladı. Ayrıca adına 'çok partili' rejim denilen bu gelişme, aynı zamanda, yeni bir sınıf hegemonyasının oluşturulması sürecini de başlangıcı oldu.

Artık, gerçek demokrasi kavgası ve kazanımları bu hegemonya altında ve bu hegemonyaya karşı halkçı ve toplumcu güçler tarafından yürütülecekti. Kısmen de böyle oldu.

Ancak bu alanda en büyük kazanımlar ne yazık ki demokratik olmayan ve hatta tamamen antidemokratik yollarla, 27 Mayıs Anayasası ile sağlandı. Zamanın ruhuna uygun olarak Anayasa Mahkemesi; bağımsız yargı; işçilere sendika kurma ve grev hakkı; üniversite özerkliği; basın özgürlüğü; görsel ve işitsel medya (TRT) özerkliği vb hep bu anayasa ile sağlandı. Tüm bunlara rağmen 'sosyalizm korkusu' ve 'NATO'yla girilen angajmanlar' gereği egemen sınıfların hegemonyasına dokunulmadı. Böyle bir niyete zaten yoktu.

Ancak kısa bir süre sonra, 1961 Anayasası kırılmaya, radikal küçük burjuvazi ve emekçilerin bu Anayasayla elde ettiği haklar birer birer geri alınmaya başlandı. Demirel'in ilk hükümetleri, 12 Mart yönetimi, Milliyetçi Cepheler, 12 Eylül faşist yönetimi, Özal, Erbakan, Çiller, hepsi de bu konuda ellerinden geleni yaptılar. Tabi TSK'nın 'emir komuta zinciri' içinde 'beka bekciliği'de yabana atılacak gibi değil.

Bu güne kadar gelen bu sürecin birçok halkası var. Her halkanın içinde faili meçhuller, katliamlar, idamlar, yargısız infazlar, keyfi tutuklamalar ve yılarca hapis yatırmalar gibi ıstıraplar bulunuyor.

CUMHURİYETE DAİR

Administrator tarafından yazıldı.

Canını, toprağını, namusunu ve kültürünü; ülkesini ve onurunu işgalcilere karşı korumak için başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere yurt sever aydınlarla birlikte kurtuluş savaşı veren ve 'saray tasallutuna' son vererek eşitlikçi ve laik bir sistem içinde yaşamak için bu cumhuriyeti kuran halkımızdır. Ancak Cumhuriyete ihanet eden burjuvazinin araladığı kapıdan içeriye giren gerici ve ırkçı Osmanlı hayranlarının "Cumhur İttifakı" adı altında zincirin son halkalarını örüldükleri bugünlere geldik.

İşte gelinen bu noktada ülkenin önünde bir yol ayrımı bulunmaktadır. Gerici ve ırkçıların bu son halkayı tamamlaması; ya da Cumhuriyetin yok edilen değerlerinin çağın gerekleri doğrultusunda ve emek ekseninde yeniden kurulması...

Düğümü burasıdır ve gelecek bu düğümü kimin ve nasıl çözeceğine bağlıdır...